PARTNERSTVÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY, PODNIKATELŮ A NEVLÁDNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ V SOCIÁLNÍ OBLASTI

Karel Schwarz

Asociace nestátních neziskových organizací v České republice

Abstract: *The paper analyses and presents the partnership between public administration, entrepreneurs and NGOs in the Czech Republic. The agreements of partners are used as the basis of partnership. On the part of NGOs is very imported the networking in special branches and in regions, as well as at national level. The Association of NGOs in the Czech Republic makes a project about this partnership.*

Keywords: *Ngos, Public Administration, Entrepreneurs, Partnership, Social Economy*

1. Úvod

Nevládní neziskové organizace[1] vyvíjejí na území České republiky již 20 let sociální aktivity[2] v nových společensko-politických podmínkách. Zpočátku byly chápány pouze jako doplněk sociálních služeb zajišťovaných státem, kraji či obcemi (městy), postupně se však staly – zvláště v některých oblastech sociální práce – nezastupitelnou součástí nabídky sociální pomoci. Nestátní neziskové3 organizace (NNO) se nejprve soustředily na řešení svých vlastních problémů (budování kapacit, vnitřní organizace a struktury, kvality služeb), zdůrazňovaly spíše svou odlišnost od jiných poskytovatelů služeb a nevyhledávaly partnery pro společný postup. To se v posledních letech mění.

Tento příspěvek se zabývá vztahem NNO k jiným subjektům v zájmu lepšího dosahování svého poslání a realizace vytčených cílů. Seznamuje s dosavadním vývojem vztahu mezi NNO navzájem a mezi NNO a jejich partnery z různých sektorů společnosti. Ukáže dosavadní formy spolupráce a partnerství NNO s jinými sektory. Představí také projekt, který má nastartovat partnerskou spolupráci v konkrétní oblasti působení NNO v České republice. V závěru příspěvku je provedeno vyhodnocení dosavadní účinnosti partnerské spolupráce na postavení a rozvoj NNO v ČR.

---

[1] Tento pojem používaný hlavně v zahraničí označuje subjekty, jejichž zakladateli (zřizovateli) nejsou stát, regiony a municipality, pokud zisk nerozdělují svým vlastníkům, společníkům, zakladatelům či organizacím jimi zřízeným. V našich podmínkách je v tomto smyslu nejčastěji používán pojem nestátní neziskové organizace, ačkoliv užití slova „nestátní“ nevystihuje dobře jeho význam.

[2] Mezi sociální aktivity patří sociální služby podle zákona č. 106/2005 Sb., o sociálních službách, ale i jiné činnosti týkající se přípravy a realizace sociální politiky, sociální pomoci, sociální interakce a řešení sociálních problémů lidí.

[3] Neznamená to, že nemohou dosahovat zisk (účetně: kladný výsledek hospodaření). Žádoucí je naopak, aby zisk pokud možno vytvářely, ale využívaly ho k svému rozvoji a posilování.

2. Partnerství tří sektorů

2.1. Principy partnerství

Partnerství jako nástroj k prohlubování spolupráce různých sektorů společnosti vyhlásila Evropská komise například v oblasti využívání fondů Evropské unie. Národní vlády členských států Evropské unie zavedly princip partnerství veřejného a soukromého sektoru, označovaný jako „Public Private Partnership“ (PPP)[4] jako standardní nástroj při zajišťování veřejných zakázek a veřejné infrastruktury. Tento princip pak byl přenesen a přizpůsoben jako princip partnerství veřejného, podnikatelského a nevládního neziskového sektoru.

Mezisektorové partnerství má přispět k vyšší efektivitě využívání zdrojů, lepší kvalitě vykonávaných činností a poskytování služeb, snadnějšímu přílivu investic, k vzájemnému přenosu zkušeností a osvědčených postupů, větší systémovosti realizace společných, resp. vzájemně koordinovaných projektů, snadnější možnosti čerpání z fondů EU a jiných projektových zdrojů, výhodnějšímu rozložení rizik a průhlednějšímu nakládání s vloženými prostředky.

2.2. Společenské sektory

2.2.1. Veřejný sektor

Veřejný sektor reprezentuje stát, kraje a obce (města).

Partnerem na straně státu mohou být volené zastupitelské orgány (Poslanecká sněmovna a Senát Parlamentu ČR), vláda ČR nebo orgány státní správy (ministerstva, další organizační složky státu a jimi zřizované státní příspěvkové organizace).

Partnerem na úrovni samosprávných krajů mohou být volené zastupitelské orgány (zastupitelstvo kraje, rada kraje) nebo orgány krajské správy (krajský úřad, organizační složky kraje, krajské příspěvkové organizace). Všechny kraje v ČR se sdružily do Asociace krajů České republiky, která zastupuje a obhajuje jejich zájmy. Radu Asociace krajů ČR tvoří hejtmani všech krajů.

Partnerem na úrovni samosprávných obcí (měst) mohou být volené zastupitelské orgány (zastupitelstvo obce či města, obecní rada) nebo orgány obecní (městské) správy (obecní či městský úřad, organizační složky obce, obecní či městské příspěvkové organizace). Obce a města mohou vytvářet také sdružení (svazky) obcí, které mohou být rovněž partnerem NNO. Obce a města vytvořily Svaz měst a obcí ČR, který zastupuje a hájí jejich zájmy. Některé venkovské obce vytvořily Spolek pro obnovu venkova ČR, který se stal přirozeným obhájcem zájmů venkovských lokalit. Regionálně se některé obce sdružily do Místních akčních skupin (MAS), které

[4] V České republice zavedla tento princip vláda ČR svým usnesením č. 7 ze dne 7. ledna 2004.

vystupují také jako významný regionální partner NNO na základě partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru.

2.2.2. Podnikatelský sektor

Partnerem na straně podnikatelů mohou být podnikatelé – fyzické osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění, podnikající družstva a obchodní společnosti (společnost s ručením omezeným, akciová společnost, komanditní společnost, veřejná obchodní společnost) nebo sdružení a svazy, které je zastupují a prosazují jejich zájmy.

Na základě zvláštních zákonů vznikla Hospodářská komora ČR a Agrární komora ČR, které mají regionální i oborovou (cechovní) strukturu a působí na celém území ČR. Podnikatelé v některých oborech podnikání vytvořili dobrovolná zájmová podnikatelská sdružení a svazy (např. Svaz průmyslu a dopravy), která jsou také partnerem NNO. Role těchto podnikatelských sítí je obecně uznávána a respektována.

2.2.3. Občanský sektor

Z hlediska vytváření partnerství není sice právní forma důležitá, ale je třeba uvést, že NNO zahrnují především občanská sdružení a jejich svazy, zájmová sdružení právnických osob, církevní právnické osoby a jejich svazy, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy. Neziskový charakter mohou však mít i jiné právní formy. Tyto typy NNO mohou vstupovat do partnerství s ostatními společenskými sektory.

Již v 90. letech minulého století se začala vytvářet oborová sdružení NNO, zejména v oblasti sociální, ekologické, sportovní a později i v dalších oborech činnosti NNO. Proces emancipace a vytváření samosprávy NNO pokračoval po vzniku samosprávných krajů založením krajských asociací (sdružení) NNO. Nyní existují krajská sdružení ve všech krajích kromě Středočeského kraje a hlavního města Prahy. Síťování NNO bylo na celonárodní úrovni završeno v roce 2003 vytvořením Asociace nestátních neziskových organizací v České republice, která je jedinou celonárodní sítí NNO sdružující sítě ze všech českých krajů a z několika oborů.

Problémem však je, že některé NNO odmítají tyto sítě uznat za legitimní mluvčí obhajující zájmy NNO v daném segmentu jejich působení. Avšak mezi těmi NNO, kterých je nejvíce, tj. mezi občanskými sdruženími, v drtivé většině převládá podpora sítí NNO a jejich samosprávné role v nevládním neziskovém sektoru.

3. Formy partnerství

3.1. Partnerství NNO s kraji

Od roku 2007 probíhala jednání Asociace NNO v ČR s Asociací krajů ČR, která vyústila ve sjednání a podepsání (11. 9. 2009) Memoranda o vzájemné spolupráci a posilování partnerství na úrovni krajů ČR. Na základě tohoto Memoranda probíhala jednání v jednotlivých krajích a v současné době jsou smlouvy mezi NNO a příslušnou

krajskou samosprávou podepsány v osmi ze 14 krajů ČR (v kraji Jihomoravském, Karlovarském, Libereckém, Pardubickém, Plzeňském, Ústeckém, Zlínském a v kraji Vysočina). Příslušnou smlouvu uzavřela vždy krajská asociace NNO kromě Plzeňského kraje, kde sice byla uzavřena také jedna smlouva, ale ze strany NNO ji podepsalo více NNO včetně krajské asociace. V ostatních krajích jednání o uzavření partnerských smluv pokračují.

Na základě těchto smluvních ujednání se NNO podílejí na regionálním rozvoji, získávají přístup k dotacím z rozpočtu kraje, popřípadě k veřejným zakázkám, mají zastoupení v poradních orgánech kraje (v některých krajích i v komisích samosprávy), v některých případech se účastní jednání o dotacích, podpoře projektů z veřejných zdrojů apod.

NNO požadují od veřejné správy zejména právní rámec fungování NNO, změněný systém financování a stimulační systém zdanění, rovnost NNO s jinými právnickými osobami, zvýšený podíl na řízení využívání fondů EU, vytvoření fondu malých projektů, regionální i celostátní informační a poradenské kapacity, veřejnou podporu sociální ekonomiky, uznání hodnoty dobrovolné neplacené práce, partnerství NNO a podnikatelského sektoru v obcích.

V poslední době dochází analogicky k uzavírání partnerských smluv také na úrovni některých měst a větších obcí.

3.2. Partnerství NNO s podnikateli

Také s podnikateli zastoupenými Hospodářskou komorou ČR a Agrární komorou ČR probíhají jednání o uzavření obdobného Memoranda. Představitelé partnerských organizací se vzájemně účastní důležitých akcí a ze strany podnikatelského sektoru vzrůstá podpora sítí NNO a jejich samosprávné role v nevládním neziskovém sektoru.

Podnikatelskému i občanskému sektoru vzájemné partnerství přináší zvyšování nabídky i poptávky po produktech a službách, které tyto sektory nabízejí. Oba sektory si konkurují v dobrém slova smyslu, protože činnosti a služby, jež nabízejí NNO nejsou zpravidla předmětem typického „byznysu“, nýbrž spíše doplňkové vedlejší hospodářské činnosti, která nemůže podnikatele ekonomicky ohrozit, naopak jim pomáhá získávat nové zakázky a pro NNO může být významným zdrojem příjmů.

Podnikatelé mohou do hospodaření NNO vstupovat s kapitálem, který NNO nemají, někdy se podílejí i na financování provozu. Mohou nevládním organizacím také dodávat za výhodných podmínek materiál a služby (včetně doprovodných činností), a tím pro své produkty získávat další odbyt (například poskytovat služby seniorům v domovech důchodců). Společný zájem mají obě strany na rozvoji sociální ekonomiky, která se uplatňuje postupně nejen v sociální oblasti, ale ve všech oborech (např. v kultuře, ekologii, ve sportu apod.). Sociální ekonomika představuje model hospodářské činnosti s veřejně prospěšnými cíli a neziskovým charakterem (např. zaměstnáváním osob, které se obtížně uplatňují na trhu práce).

Pro efektivní uplatňování partnerství tří společenských sektorů i pro realizaci sociálního podnikání schází v České republice nezbytné právní předpisy a příznivé

ekonomické prostředí. Partnerství těchto sektorů významně ovlivňuje společenskou atmosféru a politické prostředí a může tak přispět i k potřebným změnám legislativy.

3.3. Projekty na podporu partnerství NNO s podnikateli

3.3.1. Příklad projektu

Asociace NNO v ČR realizuje v roce 2011 projekt „Regionální partnerství a spolupráce nestátních neziskových organizací v oblasti cestovního ruchu“. Cílem projektu je podpořit budoucí rozvojová partnerství v regionech vytvořením platformy pro vzájemnou komunikaci a sdílení dobré praxe, zvláště se zaměřením na rozvoj cestovního ruchu. Účelem projektu je iniciovat zapojení NNO v regionech včetně dobrovolníků.

Projekt vytvoří v každém kraji strategické partnerství – řídící skupinu, složenou z partnerů projektu, která zorganizuje několik setkání partnerů (jejichž obsahem je brainstorming podnětů pro spolupráci, management, propagace a multiplikace v příslušné oblasti), krajskou konferenci a čtyři jednodenní semináře pro pracovníky NNO, veřejné správy a podnikatelských subjektů (s jednotnou metodikou a výukovými materiály).

Výstupem projektu budou zápisy, výukové materiály pro semináře, sborníky z konferencí, webové stránky a elektronická databáze kontaktů a příkladů dobré praxe. Po skončení projektu předpokládáme pokračování vzájemné komunikace partnerů díky navázaným kontaktům.

3.3.2. Další příklady dobré praxe

Mezi další příklady partnerství tří sektorů patří například spolupráce při cestách osob se zdravotním postižením, zejména do zahraničí. Obvyklé je také při aktivitách volného času handicapovaných osob, seniorů, dětí apod. Mezioborová spolupráce je typická při využívání památek a kulturního dědictví. Častá je také partnerská spolupráce při stavbě a využívání cyklostezek v ČR, značených turistických cest a naučných stezek. Bez partnerské spolupráce se neobejdou mezinárodní setkání a konference se zahraniční účastí. Velmi úspěšné a perspektivní jsou především projekty, v nichž dochází k propojování různých aktivit, činností a doprovodných služeb, a to nejen z jedné oborové oblasti (například sociální). V současné době je zapotřebí realizovat komplexní projekty, které sociální aktivity a služby spojují s nabídkou různorodých souvisejících produktů, činností a služeb, do nichž se v konkrétní lokalitě či území zapojí partneři ze všech tří sektorů.

4. Závěr

Partnerství veřejné správy, podnikatelů a nestátních neziskových organizací se v České republice teprve začíná prosazovat. Systematická jednání s partnery na národní, regionální i lokální úrovni vedou k uzavírání dohod o partnerství a spolupráci. Tyto dohody jsou předpokladem ke vzniku skutečného funkčního partnerství, jehož plody

obohatí všechny zúčastněné strany. Předpokládá se, že k tomu napomůže i projekt realizovaný Asociací nestátních neziskových organizací v ČR. Partnerství těchto sektorů může významně ovlivnit společenskou atmosféru a politické prostředí a přispět tak k potřebným změnám legislativy.

Použité zdroje:

[1] GRETES, Frances C. *Networking with Business. In: NGO Handbook.* Dostupné na: http://www.ngohandbook.org/index.php?title=NGO-Business_Partnerships

[2] KALIS, André. *Government - NGO Partnerships for Social Service Delivery.* Dostupné na: http://www.icsw.org/global-conferences/gov-ngo-partnership.htm

[3] *NGOs and Civil Society. Promoters of democracy and active citizenship in Europe.* Strasbourg: Council of Europe 2010. CD-ROM.

[4] ORINIAKOVÁ, Pavla: *Partnerství pro strukturální fondy.* Praha: CpKP Střední Čechy 2008. 126 s.

[5] *Partnerství neziskových organizací.* Brno: ANNOJMK 2010. 90 s.

[6] *Společně dáváme smysl.* Brno: ANNOJMK 2010. 112 s.

[7] *Veřejná správa.* Praha: Univerzita Karlova 2008. 228 s.

Kontaktní adresa:

PhDr. Karel Schwarz
Asociace nestátních neziskových organizací v České republice
Senovážné náměstí 997/24, 116 47 Praha 1
Email: karel.schwarz@asociacenno.cz
tel. č.: 777716632